

Oponentský posudek na rigorózní práci Mgr. Vratislava Vlčka

na téma

„Odklon v trestním řízení“

V uplatňování odklonu od klasického trestního řízení je moderní trestní politikou spatřována jedna z cest, vedoucích k odstranění nedostatků současného trestního řízení, zejména jeho zdlouhavosti, nákladnosti a nedostatečné ochrany práv poškozeného. V České republice se dosud zavedené formy odklonu zatím v praxi v plné míře neprosadily, navíc jejich platná právní úprava ne vždy odpovídá evropským standardům. Se zřetelem k tomu je zkoumání právní úpravy odklonu v trestním řízení a aplikačních problémů s ní spojených společensky potřebné.

Zpracování tématu klade nároky nejen na teoretické znalosti dané problematiky, ale vyžaduje také zevrubný přehled o dosavadních způsobech využití jednotlivých forem odklonu v aplikační praxi. Autor ve své práci obou těchto přístupů v patřičné míře využil.

Práce čítá 162 stran (včetně seznamu použité literatury a resumé). Výklad je rozvržen do čtyř částí, doplněných stručným úvodem. Jednotlivé části jsou vnitřně podrobně členěny, což zvyšuje přehlednost textu a usnadňuje orientaci v práci.

Ačkoli autor cíl své práce výslovně neformuluje, je z provedené analýzy a závěrečných úvah patrné, že hodlá nastínit doporučení k účelnějšímu využití možností, které jednotlivé formy odklonu poskytují. Vytýčený cíl práce odpovídá aktuální povaze tématu.

Po metodologické stránce práce vychází především ze studia odborné literatury, statistických dat a soudní judikatury. K analýze je využito širokého okruhu literárních pramenů, byť v drtivé míře jen tuzemského původu. Kromě obvyklého rozboru právní úpravy, opírajícího se o názory obsažené v literatuře a judikatuře, autor usiluje též o další rozměr svého zkoumání, když posuzuje soulad jednotlivých forem odklonu s Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, Mezinárodním Paktem o občanských a politických právech a s Doporučením RE č. R(87)18. K dosažení cíle práce je posléze analyzována i četnost, vhodnost a správnost aplikace forem odklonu, a to s využitím statistických údajů a výsledků výzkumů provedených Institutem pro kriminologii a sociální prevenci.

Systematika práce vychází především z pojmového vymezení odklonu obecně a v českém trestním právu procesním zvláště. Těžiště práce je v analýze jednotlivých forem odklonu podle platné právní úpravy. Kladně hodnotím autorem zvolený postup při zkoumání jednotlivých forem odklonu, opírající se o jednotné schéma. Tento postup čtenáři velice usnadňuje vzájemné srovnání jednotlivých institutů, i když jeho určitým nedostatkem je místy nadbytečné opakování myšlenek, které jsou zkoumaným institutům společné. Na analýzu platné právní úpravy navazuje poněkud útlejší část věnovaná uplatnění odklonu v praxi. Závěrečnou část pak tvoří celkové shrnutí problematiky a úvahy de lege ferenda. Výklad je vyvážený, snad jen institutu dohody o vině a trestu, jehož vládní předloha má být opětovně projednávána, mohla být věnována větší pozornost. Je také škoda, že se autor nezmínil o návrzích týkajících se změny rozsahu náhrady škody, kterou může poškozený uplatňovat v trestním řízení, které byly v době zpracování práce nepochybně již připravovány a posléze vyústily v přijetí novely trestního řádu č. 181/2011 Sb.

Práce je zpracována pečlivě. Rozbor je orientován na problematické stránky právní úpravy jednotlivých forem odklonu, obsahuje výstižné hodnocení jejich předností a nedostatků a zabývá se i přístupem praxe k jejich využívání. Autorovy závěry jsou účelné, sledující zvýšení efektivity daného způsobu řešení trestních věcí. Ovšem autorovo očekávání, že výraznější uplatnění podmíněného zastavení trestního stíhání a narovnání by se mohlo projevit ve snížení vysokého počtu ukládaných krátkodobých nepodmíněných trestů odnětí svobody (na str. 145), považuji za nereálné a neodpovídající povaze těchto institutů. Odklony jako alternativa potrestání mohou stěžejně plnit úlohu náhrady nejpřísnějšího trestu, jímž je nepodmíněný trest odnětí svobody.

Práce odpovídá požadavkům kladeným na práce rigorózní i po stránce formální.

Práci proto celkově hodnotím jako zdařilou a doporučuji ji k obhajobě.

Při obhajobě by se autor mohl zabývat novelou trestního řádu č. 181/2011 Sb. a jejím vlivem na obsah a uplatňování zkoumaných institutů.

JUDr. Marie Vanduchová, CSc.

V Praze dne 4. 10. 2011

